

Unia Europejska jako organizacja międzynarodowa

Autorzy: Anna Skolimowska

Traktat z Lizbony wprowadził wiele zmian do funkcjonowania Unii Europejskiej. W ich wyniku instytucja ta *de iure* uzyskała status organizacji międzynarodowej, *de facto* wykracza jednak poza klasyczną jej definicję. Łączy w sobie elementy organizacji międzynarodowej, w ramach której zachodzą procesy ponadnarodowego oraz międzyrządowego zarządzania. Cechy te, pomimo założeń reformy lizbońskiej o uczynieniu jej spójną instytucją o charakterze klasycznej organizacji międzynarodowej, zostały wzmocnione, a nie osłabione.

W pracy poruszono zagadnienia:

- zmian, jakie dla funkcjonowania Unii Europejskiej wprowadził *Traktat z Lizbony* w kontekście jej: instytucji, procesu decyzyjnego oraz obecności w relacjach międzynarodowych;
- specyfiki instytucjonalizacji w ramach Unii Europejskiej, jaka wyłoniła się po wejściu w życie ostatniego traktatu reformującego;
- sposobu wyjaśnienia zmian traktatowych przez współczesne teorie studiów europejskich.

Praca stanowi kompendium wiedzy o specyfice instytucjonalizacji w ramach Unii Europejskiej, jaka zachodzi na podstawie zapisów *Traktatu z Lizbony*. Adresowana jest do zainteresowanych analizą kierunku ewolucji procesu integracji europejskiej, jak również badaniem współczesnych form instytucjonalizacji w ramach stosunków międzynarodowych.

Spis treści:

Wykaz skrótów 7

Wstęp 9

Rozdział 1

Instytucjonalizacja w stosunkach międzynarodowych 13

1.1. Historia instytucjonalizacji w stosunkach międzynarodowych	16
1.2. Typologia instytucji międzynarodowych	19
1.2.1. Organizacje międzynarodowe	20
1.2.1.1. Organy organizacji międzynarodowych	26
1.2.1.2. Uchwały organów organizacji międzynarodowych	27
1.2.1.3. Członkostwo w organizacji międzynarodowej	28
1.2.1.4. Finansowanie	28
1.2.1.5. Uprawnienia kontrolne	29
1.2.1.6. Rozstrzyganie sporów	29
1.2.1.7. Podmiotowość prawna	30
1.2.2. Normy społeczności międzynarodowej	31
1.2.3. Reżimy międzynarodowe	33
1.3. Determinanty procesu instytucjonalizacji	34
1.4. Funkcje instytucjonalizacji	36
1.5. Podsumowanie	37

Rozdział 2

Instytucjonalizacja a teorie stosunków międzynarodowych 41

2.1. Instytucje międzynarodowe według realizmu politycznego	42
2.2. Instytucje międzynarodowe według liberalizmu politycznego	44
2.3. Instytucje międzynarodowe według konstruktywizmu	45
2.4. Typologia podejść w badaniach instytucji międzynarodowych	48
2.4.1. Podejście instytucjonalne	48
2.4.2. Podejście reżimu	55
2.5. Podsumowanie	56

Rozdział 3

Instytucjonalizacja w ramach Unii Europejskiej 59

3.1. Historia instytucjonalizacji	59
3.2. Instytucjonalizacja w świetle współczesnych teorii integracji europejskiej	66
3.2.1. Neofunkcjonalizm	66
3.2.2. Liberalizm międzyrządowy	68
3.2.3. Instytucjonalizm racjonalnego wyboru	69
3.2.4. Instytucjonalizm historyczny	71
3.2.5. Konstruktywizm	72
3.3. Determinanty instytucjonalizacji	74
3.4. Funkcje instytucjonalizacji	76

Rozdział 4

Unia Europejska – formalna analiza instytucjonalna 79

4.1. Charakter prawny organizacji	79
4.2. Motywy utworzenia (preambuła)	80
4.3. Cel utworzenia	82
4.4. Pierwotny skład członkowski (sygnatariusze statutu)	84
4.5. Warunki i tryb przyjmowania nowych członków	85
4.6. Podstawowe zasady funkcjonowania	87
4.7. Struktura organizacyjna	91
4.8. Organy <i>sui generis</i>	97
4.9. Kompetencje uchwałodawcze (w tym tryb podejmowania uchwał)	98
4.10. Uprawnienia kontrolne	106
4.11. Finansowanie organizacji	107
4.12. Wskazanie sposobu lub sposobów rozstrzygania sporów interpretacyjnych	110
4.13. Podsumowanie	110

Rozdział 5

Wymiary obecności Unii Europejskiej w stosunkach międzynarodowych 111

5.1. Wymiar instytucjonalny	112
5.2. Wymiar normatywny	117
5.3. Wymiar państwowy	119
5.4. Podsumowanie	120

Rozdział 6

Atrybuty podmiotowości Unii Europejskiej w stosunkach międzynarodowych 123

6.1. Zawieranie umów międzynarodowych	123
6.2. Prawo legacji	126
6.3. <i>Ius standi</i>	128
6.4. Immunitety i przywileje	129

6.5. Prawo do samoobrony	130
6.6. Obowiązek zapewnienia pokoju	132

Rozdział 7

Formy instytucjonalizacji w ramach Unii Europejskiej 135

7.1. Reżim międzynarodowy	135
7.2. Organizacja ponadnarodowa	138
7.3. Normy międzynarodowe	140
7.4. Prawo jako instytucja	144

Zakończenie 147

Bibliografia 151

Spis tabel 159

Spis schematów 160

Aneks 161